

Sygn. akt

odpis

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2013r.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie Wydział V Karny w składzie:**Przewodniczący: SSR Piotr Maksymowicz****Protokolant: Kamila Krawczyk**przy udziale **Prokuratora** – nie stawił się, prawidłowo powiadomionypo rozpoznaniu w sprawie przeciwko **M B**oskarżonemu o czyn z **art. 278 § 5 kk** w zw. z **art. 278 § 1 kk**z **urzędu** w przedmiocie przedstawienia pytania prawnego Trybunałowi Konstytucyjnemu oraz zawieszenia postępowania**postanowił:**

1. na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 2 ust. 1 pkt 1 i art. 3 Ustawy z dnia 1 sierpnia 1997r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) **przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne, czy art. 278 § 5 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997r. Nr 88, poz. 553 ze zm.) oraz art. 57 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (tekst jednolity: Dz. U z 2012r., poz. 1059) w zakresie w jakim dopuszczają jednoczesne stosowanie wobec tej samej osoby, za to samo zachowanie polegające na nielegalnym poborze energii elektrycznej, odpowiedzialności za przestępstwo oraz opłaty przewidzianej właśnie w art. 57 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne jest zgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 2003r. Nr 42, poz. 364) oraz art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167);**

2. na podstawie art. 22 § 1 kpk **zawiesić postępowanie w sprawie;**
3. na podstawie art. 98 § 2 kpk z uwagi na złożony charakter sprawy odroczyć sporządzenie uzasadnienia postanowienia na okres do 7 dni.

zgodność z oryginałem
stwierdza *[signature]*

Uzasadnienie

(sporządzone w trybie art. 98 § 2 kpk dnia 18 października 2013r.)

Potrzeba przedstawienia przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie pytania prawnego pojawiła się w toku rozpoznawania sprawy przeciwko M B oskarżonemu o czyn z art. 278 § 5 kk w zw z art. 278 § 1 kk.

Pytanie prawne dotyczy następującego stanu faktycznego: w dniu czerwca 2011r. funkcjonariusz Policji mł. asp. Ł R został skierowany celem udzielenia asysty komornikowi sądowemu podczas wykonywania czynności egzekucyjnej opróżnienia lokalu mieszkalnego nr przy ul. Najemcą lokalu był M B Funkcjonariusz w mieszkaniu zauważył włączone urządzenia elektryczne przy zdemontowanym liczniku – przewody w skrzynce licznikowej były połączone *na krótko*. Do mieszkania przybyli pracownicy zakładu energetycznego, którzy stwierdzili nielegalny pobór energii elektrycznej, rozłączyli przewody, jak też przeprowadzili pomiary i sporządzili protokół.

(zeznania świadka Ł R – k. 4v; zeznania świadka T Ł – k. 5v; protokół oględzin – k. 2-3; dokumentacja *RWE Stoen Operator Sp. z o.o.* – k. 12-15)

Konkubina M B D P zeznała, że dopływ energii elektrycznej do mieszkania został odcięty około pół roku przed eksmisją w związku z zaległościami płatniczymi – wtedy też zdjęto licznik. Po pewnym czasie, gdy przyszła do konkubenta zobaczyła palące się światło. M B oświadczył jej, że jego kolega *coś pokombinował* i podłączył dopływ energii.

(zeznania świadka D P – k. 18v)

Wyliczenia należności z tytułu nielegalnego poboru energii stwierdzonego w mieszkaniu dokonano na podstawie Taryfy energii elektrycznej *RWE Stoen Operator Sp. z o.o.* zatwierdzonej decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 17 grudnia 2010r. Nr DTA-4211-92(10)/2010/13824/IV/JS zgodnie z art. 57 ust. 1 Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo Energetyczne (Dz. U. z 2003r. Nr 153, poz. 1504). Ze względu na brak możliwości policzenia nielegalnie pobranej energii elektrycznej do obliczeń przyjęto ilości ryczałtowe pobranej energii na podstawie danych technicznych zawartych w protokole sporządzonym na miejscu zda-

- 1) wielkość mocy wynikającą z rodzaju zainstalowanych odbiorników;
- 2) ilości energii elektrycznej uwzględniające rzeczywistą możliwość pobierania energii przez dany podmiot wynikające z mocy i rodzaju zainstalowanych odbiorników, lecz nie większe niż:
 - a) przy pobieraniu energii elektrycznej jedną fazą, za każdy 1 A prądu znamionowego zabezpieczenia 125 kWh. Za zabezpieczenie uważa się bezpieczniki najbliższe patrząc od strony zasilania, niedostępne dla ww. podmiotu i osób postronnych. W razie braku zabezpieczeń między instalacją odbiorczą, a siecią zasilającą przyjmuje się taką wielkość wkładek bezpiecznikowych, jaka powinna znajdować się w danej instalacji, nie mniejszą jednak niż 25 A,
 - b) przy pobieraniu energii elektrycznej dwoma lub trzema fazami opłatę ustala się, jak w lit. a), z uwzględnieniem krotności (2 lub 3), zależnie od ilości faz, którymi nielegalnie pobierano energię elektryczną.

Uwzględniając powyższe zasady *RWE Stoen Operator Sp. z o.o.* wskazał, że dla obliczeń przyjęto ryczałtową ilość pobranej energii na podstawie mocy zainstalowanych odbiorników dla taryfy G-11 (dla odbiorców indywidualnych) w wysokości pięciokrotności ceny energii oraz opłat za dystrybucję i przesył, co dało kwotę zł (jednokrotność to zł).

(pismo *RWE Stoen Operator Sp. z o.o.* – k. 40-41)

Dnia listopada 2011r. *RWE Stoen Operator Sp. z o.o.* skierował do M B wezwanie do zapłaty kwoty zł – oskarżony nie dokonał wpłaty.

(pismo *RWE Stoen Operator Sp. z o.o.* – k. 53)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Wątpliwość Sądu co do zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepisów mających zastosowanie do przedstawionego powyżej stanu faktycznego wzbudziła dopuszczalność stosowania wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn polegający na nielegalnym pobieraniu energii:

- odpowiedzialności karnej za przestępstwo z art. 278 § 5 Kodeksu karnego
- oraz odpowiedzialności cywilnej o charakterze sankcyjnym polegającej na obciążeniu opłatą określoną w art. 57 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (tekst jednolity: Dz. U z 2012r., poz. 1059).

Na podstawie art. 278 § 1 kk w zw. z art. 278 § 5 kk, kto dokonuje zaboru w celu przywłaszczenia energii podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Na podstawie art. 57 ust. 1 pkt 1 Prawa energetycznego, w razie nielegalnego pobierania paliw lub energii, przedsiębiorstwo energetyczne może pobierać od odbiorcy, a w przypadku, gdy pobór paliw lub energii nastąpił bez zawarcia umowy, może pobierać od osoby lub osób nielegalnie pobierających paliwa lub energię opłatę w wysokości określonej w taryfie, chyba że nielegalne pobieranie paliw lub energii wynikało z wyłącznej winy osoby trzeciej, za którą odbiorca nie ponosi odpowiedzialności.

Art. 46 ust. 3 i 4 Prawa energetycznego stanowią, że minister właściwy do spraw gospodarki, po zasięgnięciu opinii Prezesa URE, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady kształtowania i kalkulacji taryf dla energii elektrycznej oraz szczegółowe zasady rozliczeń w obrocie energią elektryczną, biorąc pod uwagę: politykę energetyczną państwa, zapewnienie pokrycia uzasadnionych kosztów przedsiębiorstw energetycznych, w tym kosztów ich rozwoju, ochronę interesów odbiorców przed nieuzasadnionym poziomem cen i opłat, poprawę efektywności dostarczania i wykorzystywania energii elektrycznej, równoprawne traktowanie odbiorców, eliminowanie subsydiowania skrośnego oraz przejrzystość cen i stawek opłat. Rozporządzenie to powinno określać w szczególności:

- 1) kryteria podziału odbiorców na grupy taryfowe;
- 2) podział podmiotów przyłączanych na grupy przyłączeniowe;
- 3) szczegółowe zasady ustalania opłat za przyłączenie do sieci, w tym sposób kalkulowania stawek opłat za przyłączenie;
- 4) rodzaje cen i stawek opłat dla każdej koncesjonowanej działalności gospodarczej oraz sposób ich kalkulowania;
- 5) sposób uwzględniania w taryfach:
 - a) kosztów uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia,
 - b) kosztów zakupu energii elektrycznej, o których mowa w art. 9a ust. 6 i 8,
 - c) rekompensat, o których mowa w przepisach rozporządzenia (WE) nr 714/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 lipca 2009r. w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1228/2003,
 - d) kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 1a;

- 6) sposób uwzględniania w taryfach poprawy efektywności i zmiany warunków wykonywanej działalności przez przedsiębiorstwa energetyczne;
- 7) sposób prowadzenia rozliczeń z odbiorcami oraz między przedsiębiorstwami energetycznymi, w tym w zakresie określonym w art. 45 ust. 1a;
- 8) sposób ustalania bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej i standardów jakościowych obsługi odbiorców;
- 9) sposób ustalania opłat za ponadumowny pobór energii biernej i przekroczenia mocy;
- 10) sposób ustalania opłat za nielegalny pobór energii elektrycznej;
- 11) zakres usług wykonywanych na dodatkowe zlecenie odbiorcy i sposób ustalania opłat za te usługi.

Stosownie do treści art. 47 Prawa energetycznego przedsiębiorstwa energetyczne posiadające koncesje ustalają taryfy dla paliw gazowych i energii, które podlegają zatwierdzeniu przez Prezesa URE, oraz proponują okres ich obowiązywania. Przedsiębiorstwa energetyczne posiadające koncesje przedkładają Prezesowi URE taryfy z własnej inicjatywy lub na żądanie Prezesa URE (ust. 1). Prezes URE zatwierdza taryfę bądź odmawia jej zatwierdzenia w przypadku stwierdzenia niezgodności taryfy z zasadami i przepisami, o których mowa w art. 44-46 (ust. 2).

§ 4 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 18 sierpnia 2011r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. Nr 189, poz. 1126 ze zm. – tzw. *Rozporządzenie taryfowe*) stanowi, że taryfa, odpowiednio do zakresu wykonywanej przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej, określa: 1) grupy taryfowe i szczegółowe kryteria kwalifikowania odbiorców do tych grup; 2) rodzaje oraz wysokość cen lub stawek opłat dla poszczególnych grup taryfowych, a także warunki ich stosowania; 3) sposób ustalania: a) bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej i standardów jakościowych obsługi odbiorców; b) opłat za: – przyłączenie do sieci, – usługi wykonywane na dodatkowe zlecenie odbiorcy, – nielegalny pobór energii elektrycznej, – ponadumowny pobór energii biernej i przekroczenia mocy umownej, – wznowienie dostarczania energii elektrycznej, jeżeli wstrzymanie jej dostarczania nastąpiło z przyczyn, o których mowa w art. 6 ust. 3 i 3a ustawy.

Stosownie do § 5 ust. 3 Rozporządzenia taryfowego przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie dystrybucji energii elektrycznej zawiera w taryfie: 1) stawki opłat za przyłączenie do sieci lub sposób ustalania tych opłat; 2) stawki opłat za

świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej, zwane dalej *stawkami opłat dystrybucyjnych*; 3) sposób ustalania bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców; 4) sposób ustalania opłat za: - ponadumowny pobór energii biernej, - przekroczenia mocy umownej, - usługi wykonywane na dodatkowe zlecenie odbiorcy, - nielegalny pobór energii elektrycznej.

§ 44 Rozporządzenia taryfowego w kolejnych ustępach stanowi, że:

1. Jeżeli energia elektryczna jest pobierana bez zawarcia umowy sprzedaży energii elektrycznej albo umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej, albo umowy kompleksowej, przedsiębiorstwo energetyczne świadczące usługi przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej lub usługi kompleksowe może obciążyć podmiot nielegalnie pobierający tę energię opłatami w wysokości pięciokrotności stawek opłat określonych w taryfie dla jednostrefowej grupy taryfowej, do której ten podmiot byłby zakwalifikowany, zgodnie z kryteriami określonymi w § 6 ust. 1, oraz w wysokości pięciokrotności cen energii elektrycznej, o których mowa w art. 23 ust. 2 pkt 18 lit. b ustawy, przyjmując ilości energii elektrycznej uwzględniające rzeczywistą możliwość pobierania energii przez dany podmiot wynikające z mocy i rodzaju zainstalowanych odbiorników;
2. Jeżeli energia elektryczna jest pobierana z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo-rozliczeniowego lub poprzez ingerencję w ten układ mającą wpływ na zafałszowanie pomiarów dokonywanych przez układ pomiarowo-rozliczeniowy, przedsiębiorstwo energetyczne może obciążyć odbiorcę opłatami w przypadku:
 - 1) udowodnionego okresu nielegalnego pobierania energii elektrycznej, w wysokości dwukrotności stawek opłat określonych w taryfie dla grupy taryfowej, do której jest zakwalifikowany odbiorca, oraz w wysokości dwukrotności cen energii elektrycznej, o których mowa w art. 23 ust. 2 pkt 18 lit. b ustawy, przyjmując wielkości mocy umownej i zużycia tej energii, jakie wystąpiły w analogicznym okresie przed powstaniem nielegalnego pobierania energii elektrycznej lub po jego ustaniu; opłaty oblicza się dla każdego miesiąca, w którym nastąpiło nielegalne pobieranie energii elektrycznej;
 - 2) gdy nie można ustalić ilości nielegalnie pobranej energii elektrycznej, w wysokości dwukrotności stawek opłat określonych w taryfie dla grupy taryfowej, do której jest zakwalifikowany odbiorca, oraz w wysokości dwukrotności cen energii elektrycznej, o których mowa w art. 23 ust. 2 pkt 18 lit. b ustawy, przyjmując ilości energii elek-

- trycznej uwzględniające rzeczywistą możliwość pobierania energii przez danego odbiorcę wynikające z mocy i rodzaju zainstalowanych odbiorników;
3. Opłaty, o których mowa w ust. 2 pkt 1, oblicza się dla całego nieobjętego przedawnieniem okresu udowodnionego nielegalnego pobierania energii elektrycznej;
 4. Ilości energii elektrycznej, o których mowa w ust. 1 i ust. 2 pkt 2, nie mogą być większe niż określone w taryfach ryczałtowe ilości zużycia energii.

Analogiczne rozwiązania znajdowały się w – odpowiednio – § 4 ust. 1, § 5 ust. 3 i § 40 uprzednio obowiązującego Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. Nr 128, poz. 895 ze zm.), jak też w § 5 ust. 1, § 7 i § 43 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2004r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. Nr 105, poz. 1114).

Każde z przywołanych Rozporządzeń, w zakresie sposobu ustalania opłat za nielegalny pobór energii elektrycznej przewidywało możliwość obciążenia:

- jeżeli energia elektryczna jest pobierana bez zawarcia umowy – podmiotu nielegalnie pobierającego tę energię opłatami w wysokości pięciokrotności stawek opłat określonych w taryfie dla jednostrefowej grupy taryfowej, do której ten podmiot byłby zakwalifikowany oraz w wysokości pięciokrotności cen energii elektrycznej;
- jeżeli energia elektryczna jest pobierana z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo-rozliczeniowego lub poprzez ingerencję w ten układ mającą wpływ na zafałszowanie pomiarów dokonywanych przez układ pomiarowo-rozliczeniowy – odbiorcy opłatami w wysokości dwukrotności stawek opłat określonych w taryfie dla grupy taryfowej, do której jest zakwalifikowany odbiorca, oraz w wysokości dwukrotności cen energii elektrycznej.

Art. 57 ust. 1 Prawa energetycznego, jak i przepisy Rozporządzenia dają przedsiębiorstwom energetycznym jedynie możliwość naliczania opłat za nielegalny pobór energii elektrycznej w wysokości – zależnie od rodzaju nielegalnego poboru – pięciokrotności lub dwukrotności opłat taryfowych (nie nakładają takie obowiązku). Jednak analiza taryf energetycznych ustalanych przez poszczególne przedsiębiorstwa energetyczne, a zatwierdzanych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki wskazuje, że praktycznie wszystkie one przewidują opłaty za

nielegalny pobór energii w wysokości wynikającej z art. 57 ust. 1 Prawa energetycznego w zw. z § 44 Rozporządzenia taryfowego. Taki sposób wyliczenia znajduje się m. in. w:

- pkt 6. Taryfy dla usług dystrybucji energii elektrycznej Zakładu Energetyki Ciepłej w Końskich (decyzja Prezesa URE z dnia 5 lutego 2013r.);
- pkt 6. Taryfy dla energii elektrycznej z zakresie dystrybucji Elektrociepłowni Andrychów Sp. z o.o. (decyzja Prezesa URE z dnia 9 sierpnia 2012r.);
- pkt 6. Taryfy dla energii elektrycznej ERG S.A. w Dąbrowie Górniczej (decyzja Prezesa URE z dnia 28 sierpnia 2012r.);
- pkt 7. Taryfy dla energii elektrycznej Daklia Powerline Sp. z o.o. w Kaczycach (decyzja Prezesa URE z dnia 11 września 2012r.);
- pkt 6. Taryfy dla usług dystrybucji energii elektrycznej Soda Polska Ciech S.A. w Inowrocławiu (decyzja Prezesa URE z dnia 12 września 2012r.);
- pkt 6. Taryfy dla dystrybucji energii elektrycznej Paccor Polska Sp. z o.o. (decyzja Prezesa URE z dnia 16 listopada 2012r.);
- pkt 6. Taryfy dla dystrybucji energii elektrycznej PP Porty Lotnicze w Warszawie (decyzja Prezesa URE z dnia 20 listopada 2012r.);
- pkt 6. Taryfy dla usług dystrybucji energii elektrycznej Zakładu Elektrycznego EL-WO Marta Żelazowska w Ostrowcu Św. (decyzja Prezesa URE z dnia 28 listopada 2012r.);
- pkt 6. Taryfy dla usług dystrybucji energii elektrycznej Mirowski i Spółka *Kamir* Sp. j. w Łodzi (decyzja Prezesa URE z dnia 30 listopada 2012r.);
- pkt 6. Taryfy dla energii elektrycznej ArcelorMittal Poland S.A. w Dąbrowie Górniczej (decyzja Prezesa URE z dnia 6 grudnia 2012r.);
- pkt 7. Taryfy dla usług dystrybucji energii elektrycznej ENEA Operator Sp. z o.o. w Poznaniu (decyzja Prezesa URE z dnia 17 grudnia 2012r.);
- pkt 7. Taryfy ENERGA Operator S.A. w Gdańsku (decyzja Prezesa URE z dnia 17 grudnia 2012r.);
- pkt 4. Taryfy dla energii elektrycznej Polskie Sieci Elektroenergetyczne Operator S.A. w Konstancinie Jeziornej (decyzja Prezesa URE z dnia 17 grudnia 2012r.);
- pkt 4. Taryfy dla dystrybucji energii elektrycznej RWE Stoen Operator Sp. z o.o. w Warszawie (decyzja Prezesa URE z dnia 17 grudnia 2012r.);
- pkt 7. Taryfy Tauron Dystrybucja S.A. w Krakowie (decyzja Prezesa URE z dnia 17 grudnia 2012r.);
- pkt 6. Taryfy dla usług dystrybucji energii elektrycznej PGE Dystrybucja S.A. w Lublinie (decyzja Prezesa URE z dnia 19 grudnia 2012r.);

- pkt 6. Taryfy dla energii elektrycznej PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. w Bełchatowie (decyzja Prezesa URE z dnia 18 marca 2013r.);
- pkt 6. Taryfy dla energii elektrycznej PKP Energetyka S.A. w Warszawie (decyzja Prezesa URE z dnia 9 kwietnia 2013r.);
- pkt 6. Taryfy dla energii elektrycznej w zakresie dystrybucji Elektrociepłowni Zduńska Wola Sp. z o.o. (decyzja Prezesa URE z dnia 12 kwietnia 2013r.);
- pkt 6. Taryfy dla usług dystrybucji energii elektrycznej Dalkia Poznań Zespół Elektrociepłowni S.A. (decyzja Prezesa URE z dnia 8 maja 2013r.);

Przywołane taryfy wraz z decyzjami Prezesa URE opublikowane zostały w Biuletynie Branżowym Urzędu Regulacji Energetyki – Energia Elektryczna dostępnym na stronie internetowej tego Urzędu.

Na podstawie przywołanego zestawienia można sformułować wniosek, że opłata za nielegalny pobór energii elektrycznej przewidziana w art. 57 ust. 1 pkt 1 Prawa energetycznego oraz przepisach Rozporządzenia taryfowego, z uwagi na wpisanie jej w maksymalnej wysokości do taryf większości przedsiębiorstw energetycznych (zarówno dostawców energii elektrycznej dla przemysłu, jak i dla innych odbiorców) w praktyce ma charakter opłaty, która można określić mianem opłaty ustawowej. Art. 57 ust. 1 Prawa energetycznej stanowi, że przedsiębiorstwo energetyczne w przypadku nielegalnego pobierania paliwa lub energii może (wedle swojego wyboru) pobierać opłatę w wysokości określonej w taryfie (pkt 1) albo dochodzić odszkodowania na zasadach ogólnych (pkt 2), np. gdy z nielegalnym poborem energii związane są inne szkody, których sama opłata taryfowa mogłaby nie wyrównać. Oczywiście jest, że dla przedsiębiorstwa energetycznego dogodniejszy jest pierwszy sposób rekompensowania strat, gdyż sprowadza się on do wystawienia faktury opiewającej na kwotę opłaty i wysłania jej do podmiotu, który dokonywał nielegalnego poboru energii. Jeżeli podmiot ten opłaty nie uiszcza przedsiębiorstwo może jej dochodzić na drodze procesu cywilnego wytaczając powództwo o zapłatę. W jego toku będzie się domagać zapłaty należności wynikającej z faktury (czyli najpewniej w elektronicznym postępowaniu upominawczym), gdzie złożoność dowodzenia będzie znacząco łatwiejsza niż w postępowaniu o odszkodowanie na zasadach ogólnych.

W orzecznictwie wskazuje się, że nielegalny pobór energii jest ustawowo definiowany jako pobieranie energii bez zawarcia umowy lub niezgodnie z umową. Oznacza to, że czyn sprawcy polegający na nielegalnym pobieraniu energii elektrycznej ustawodawca określił od

strony przedmiotowej, wskazując te jego cechy, które decydują o jego bezprawności. Ustalenie nielegalnego poboru energii nie wymaga zatem badania winy sprawcy w znaczeniu subiektywnym (wyrok SN z dnia 27.03.2008r., II CSK 489/07, Lex nr 515728; wyrok SN z dnia 9.04.2003r., I CKN 252/01, OSNC 2004/7-8/110). Ułatwienie to, w przypadku zastosowania drogi dochodzenia roszczeń przewidzianej w art. 57 ust. 1 pkt 2 Prawa energetycznego nie zwalnia jednak przedsiębiorcy z obowiązku wykazania wysokości szkody. W przypadku procedury przewidzianej w art. 57 ust. 1 pkt 1 Prawa energetycznego wysokość rekompensaty określa Ustawa i Rozporządzenie taryfowe.

Zarazem wysokość rekompensaty, która jest wyliczana na podstawie obowiązujących regulacji wydaje się być zupełnie nieadekwatna do rzeczywistych strat, które ponosi przedsiębiorstwo energetyczne na skutek nielegalnego poboru energii elektrycznej. W analizowanej sprawie nielegalny pobór energii elektrycznej następował przez maksymalnie dwa miesiące. *RWE Stoen Operator Sp. z o.o.* wysokość opłaty z tego tytułu określił na kwotę [] zł (jako pięciokrotność stawek taryfowych). Podzielenie tej wielkości przez pięć daje wynik [] zł – kwotę tę można teoretycznie utożsamiać z wartością energii elektrycznej ukradzionej przez oskarżonego przez dwa miesiące ([] zł za miesiąc). W świetle aktualnie obowiązujących cen energii elektrycznej także ta wielkość jest nieadekwatna do ilości energii elektrycznej, która mogła być zużyta przez jeden miesiąc w lokalu mieszkalnym. Doświadczenie życiowe mówi, że miesięczny koszt energii elektrycznej dla domu jednorodzinnego (gdzie zużycie jest odpowiednio większe) sięga 300,00 zł. Dla mieszkań jest to kwota rzędu 200,00 zł.

W rezultacie już nawet jednokrotność stawek taryfowych wyliczonych zgodnie z przepisami Rozporządzenia taryfowego z nawiązką rekompensuje przedsiębiorcy energetycznemu wartość nielegalnie pobranej energii elektrycznej. Dlatego opłata w wysokości pięciokrotności stawek taryfowych powinna być odczytywana jako opłata o charakterze sankcji mającej za cel nie tylko naprawienie szkody wyrządzonej za sprawą nielegalnego poboru, ale także represję wobec podmiotu, który się tego dopuścił, jak też walor odstraszący. Zarazem odbiorca energii elektrycznej (szczególnie odbiorca indywidualny) nie ma realnego wpływu na treść postanowień umowy, którą się wiąże. Nie może budzić wątpliwości, że umowy o dostawę energii elektrycznej są typowymi umowami adhezyjnymi, zaś taryfy dla energii elektrycznej mają cechy wzorca umownego w rozumieniu art. 384 kc (wyrok SN z dnia 6.05.2010r., II CSK 595/09, Lex nr 585767). Z kolei przytoczone wyżej rozważania wskazują, że w praktyce ob-

rotu przedsiębiorstwa energetyczne, prawie bez wyjątku przewidują w taryfach opłaty w maksymalnej wysokości przewidzianej w przepisach Rozporządzenia taryfowego.

W ocenie Sądu pytającego przedstawiony stan prawny stanowi zbieg dwojakiego rodzaju odpowiedzialności o charakterze represyjnym – cywilnej oraz karnej – dopuszcza bowiem możliwość wymierzenia za ten sam czyn zarówno opłaty za nielegalny pobór energii, jak i kary na podstawie kodeksu karnego. W obecnym stanie prawnym może zaistnieć sytuacja, w której dojdzie do obciążenia opłatą oraz skazania na karę (nawet do 5 lat pozbawienia wolności) za ten sam czyn polegający na nielegalnym poborze energii. Nie ulega przy tym wątpliwości, że zachowanie stanowiące przesłankę wymierzenia opłaty na podstawie Prawa energetycznego, wypełnia także znamiona czynu zabronionego. Wskazana kumulacja odpowiedzialności zdaniem Sądu stanowi naruszenie zasady *ne bis in idem*, będącej przedmiotem ochrony konstytucyjnej i prawno międzynarodowej. Obowiązujące przepisy nie umożliwiają rozstrzygnięcia takiego zbiegu odpowiedzialności.

Fundamentalną zasadę *ne bis in idem*, w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, należy wyprowadzać z zasady demokratycznego państwa prawa wyrażonej w art. 2 Konstytucji. Zasada ta została również wyrażona wprost w art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (*Nikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu przed sądem tego samego państwa za przestępstwo, za które został uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem lub uniewinniony zgodnie z ustawą i zasadami postępowania karnego tego państwa*) oraz art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966r. (*Nikt nie może być ponownie ścigany lub karany za przestępstwo, za które już raz został prawomocnie skazany lub uniewinniony zgodnie z ustawą i procedurą karną danego kraju*) stanowiących część polskiego porządku prawnego.

Podkreślić wypada, iż zasada *ne bis in idem* ustanawia zakaz podwójnego karania tej samej osoby za ten sam czyn nie tylko w zakresie wymierzania kar przewidzianych w kodeksie karnym, ale także sankcji karno-administracyjnych. Problematyka ta była przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego w sprawach o sygn. akt K 17/97 oraz P 43/06.

Sąd, rozważając kwestię konstytucyjności omawianej regulacji dostrzega, że opłata przewidziana w art. 57 ust. 1 pkt 1 Prawa energetycznego nie jest sankcją administracyjną, ale szcze-

gólnym rodzajem zryczałtowanego odszkodowania obciążającego odbiorcę względem dostawcy energii elektrycznej. Obciążenie opłatą nie następuje w drodze decyzji administracyjnej, a nadto jest ona nakładana przez podmiot stosunku cywilnoprawnego, a nie administracyjnoprawnego. Przywołany przepis wprowadza szczególny rodzaj odszkodowania obciążającego odbiorcę względem dostawcy oraz szczególny sposób obliczenia wysokości tego odszkodowania (zob. wyrok WSA w Warszawie z dnia 13 maja 2004r., III SA 2559/02, Lex nr 148885). Przy czym rozważania o cywilnoprawnym charakterze opłaty są w pełni trafne tylko do przypadku, gdy nielegalny pobór polega na poborze przez odbiorcę, który zawarł umowę z dostawcą, ale dokonuje poboru z *całkowitym albo częściowym pominięciem układu pomiarowo-rozliczeniowego lub poprzez ingerencję w ten układ mającą wpływ na zafałszowanie pomiarów dokonywanych przez układ pomiarowo-rozliczeniowy*. Wówczas opłata nakładana jest na odbiorcę, czyli stronę umowy o dostawę energii elektrycznej. Natomiast jeżeli nielegalny pobór dokonywany jest bez zawarcia umowy (tak było w analizowanym przypadku – umowa z M B została wypowiedziana na skutek zaległości płatniczych odbiorcy) nie sposób mówić, że opłata nakładana jest na stronę stosunku cywilnoprawnego. Ustawodawca to dostrzega, bowiem w przypadku nielegalnego poboru bez zawarcia umowy w art. 57 ust. 1 pkt 1 Prawa energetycznego posługuje się sformułowaniem *osoby lub osób nielegalnie pobierających paliwa lub energię* (a nie odbiorcy). W ten sposób realizowana nie jest zatem odpowiedzialność kontraktowa (umowa nie została przecież zawarta), ale odpowiedzialność z tytułu czynu niedozwolonego. Dla odpowiedzialności tej ustawodawca przewidział szczególne rozwiązanie – właśnie w postaci opłaty o dużym stopniu dolegliwości. Opłata tak, jakkolwiek teoretycznie fakultatywna (*przedsiębiorstwo energetyczne może*) jest powszechnie wprowadzana do taryf. Nie będzie dowolna teza, że przedsiębiorstwa praktycznie z niej korzystają jako instrumentu łatwego w zastosowaniu, a przynoszącego wymierne korzyści finansowe. Do wniosków takich uprawnia lektura aktów oskarżenia wnoszonych do sądów, gdzie praktycznie zawsze pojawia się opłata ustalona w wysokości pięciokrotności (ewentualnie dwukrotności – przy innej formie nielegalnego poboru) stawek taryfowych.

Mimo cywilnoprawnego charakteru opłaty ma ona charakter sankcyjny. Stanowi wyraz braku tolerancji przedsiębiorcy energetycznego dla czynu nielegalnego poboru energii, jak również ma na celu rekompensatę (ale nie zapłatę) za pobraną energię. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 6 stycznia 2010r. (I FSK 1501/08, Lex nr 593614) wskazał, że opłaty pobierane przez dostawców energii z tytułu czynów nielegalnych związanych z kradzieżą energii polegających m. in. na dokonywaniu manipulacji w urządzeniach pomiarowych, sa-

mowolnym podpięciu się do sieci, dokonywaniu zmian w układzie pomiarowo-rozliczeniowym, w tym naruszeniu plomb - są opłatami o charakterze sankcyjnym i odszkodowawczym (...). Opłata za nielegalny pobór energii nie legalizuje wcześniejszych naruszeń prawa (pomimo jej sam czyn przestępny nadal podlegać będzie ściganiu), stanowi jedynie ryczałtową rekompensatę za pobraną energię, uszkodzenia sieci i urządzeń pomiarowych itp. Celem opłaty nie jest tylko prosty zwrot należności za dostarczoną energię, ale też ryczałtowa rekompensata za wszystkie poniesione szkody w związku z nielegalnym poborem. Opłata ta poprzez swoją wysokość pełni też rolę odstrasżającą, mającą na celu poprzez swą dolegliwość (...) odstraszyć od popełniania tego typu czynów (analogicznie WSA w Rzeszowie w wyroku z dnia 21.01.2010r., I SA/Rz 869/09, Lex nr 559557; WSA w Poznaniu w wyroku z dnia 15 maja 2009r., I SA/Po 308/09, Lex nr 533864).

Podsumowując: w ocenie Sądu opłata za nielegalny pobór energii przewidziana w art. 57 ust. 1 pkt 1 Prawa energetycznego jest środkiem prawnym o charakterze represyjnym, którego stosowanie obok kary przewidzianej za przestępstwo z art. 278 § 1 kk w zw. z art. 278 § 5 kk powinno być oceniane w świetle zasady *ne bis in idem*. Bardzo zbliżona konstrukcja zbiegu odpowiedzialności zachodziła pomiędzy normą wyrażoną w art. 24 ust. 1 Ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2007r. Nr 11, poz. 74 ze zm.) i art. 218 § 1 kk. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 listopada 2010r. (sygn. akt P 29/09) orzekł, że art. 218 § 1 kk oraz art. 24 ust. 1 Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za przestępstwo i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, są niezgodne z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. Orzekł również, że art. 98 ust. 1 pkt 1 i art. 98 ust. 2 w zw. z art. 98 ust. 1 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za wykroczenie i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 tej ustawy, są niezgodne z art. 2 Konstytucji, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

Bezspornie dodatkowa opłata określona w art. 24 ust. 1 Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych miała i ma charakter sankcji administracyjnej, podczas gdy opłata przewidziana

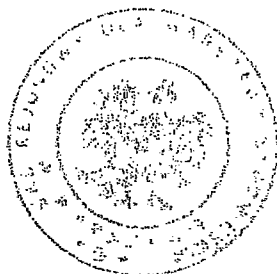
przez art. 57 ust. 1 pkt 1 Prawa energetycznego sankcją administracyjną nie jest. Niemniej ze względu na powszechność opłaty (wprowadzanie do taryf przez większość przedsiębiorstw), charakter umowy o dostawę energii elektrycznej (umowa adhezyjna pociągająca za sobą związanie taryfą jako wzorcem umownym) oraz dolegliwość (mającą za cel także odstraszenie) w przekonaniu Sądu pytającego należy rozważyć, czy stosowanie dwojakich sankcji za to samo zachowanie nie narusza zasady państwa prawa wyrażonej w art. 2 Konstytucji, gdyż kumulowanie ich stanowić może wyraz nadmiernego rygoryzmu prawnego i nie uwzględnia w żadnym stopniu interesu obwinionego (oskarżonego), który został obciążony już dolegliwą opłatą wynikającą z Prawa energetycznego. Dolegliwość tej opłaty – z uwagi na jej wysokość przekraczającą co najmniej pięciokrotnie wartość nielegalnie pobranej energii – zdaje się w większości realizować już cele, których realizacja *zadana* jest normom prawa karnego.

Zauważyć też należało, że do kradzieży energii elektrycznej może dojść nie tylko na szkodę przedsiębiorstwa energetycznego. Jeżeli bowiem sprawca dokona nielegalnego podłączenia np. do przewodu na klatce schodowej pokrzywdzonym może być wspólnota mieszkaniowa lub spółdzielnia mieszkaniowa. Podmioty te nie mogą korzystać z instytucji opłaty przewidzianej w art. 57 ust. 1 Prawa energetycznego – w takiej konfiguracji podmiotów *sprawca – pokrzywdzony* konstytucyjność art. 278 § 5 kk w zw. z art. 278 § 1 kk nie budzi wątpliwości i nie jest objęta zakresem pytania prawnego.

Kumulacja odpowiedzialności wobec tej samej osoby za ten sam czyn może mieć miejsce w sprawie o sygn. akt _____ po jej rozpatrzeniu przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie. M _____ B _____ został już obciążony opłatą za nielegalny pobór energii, a aktualnie pozostaje pod zarzutem popełnienia przestępstwa. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego determinuje zatem sposób rozstrzygnięcia w sprawie o sygn. akt _____ zawisłej przed Sądem pytającym, stanowiąc tym samym o dopuszczalności przedstawienia pytania prawnego.

Z uwagi na konieczność oczekiwania na rozstrzygnięcie pytania prawnego postępowanie należało zawiesić (art. 22 § 1 kpk).

Tym się kierując Sąd Rejonowy orzekł jak na wstępie.

Za zgodność z oryginałem
stańciszka _____